

SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO GIA LAI
BIÊN SOẠN
Y JL - H'MER - ĐINH VĂN HẢI - ĐINH VĂN KHOA

SỔ TAY
PHƯƠNG NGỮ
TIẾNG BAHNAR

(HLA BOAR ČEP TI KODIH TORING NÂR BAHNAR)

(Lưu hành nội bộ)

Gia Lai, tháng 11 năm 2018

ČU' TOM, ČU PĂNG NÂR BAHNAR

(Chữ cái, âm và vần tiếng Bahnar)

ČU' TOM (CHỮ CÁI)

Jō (TT)	Ču Tom (Chữ cái)	Pore (Cách phát âm)	Potih gya (Thí dụ)	Nâr Yuǎn (Nghĩa tiếng Việt)
1	A a	Phát âm như âm “a” TV	sa	ăn
2	Â â	Phát âm như âm “â” TV	;brâm	đạn
3	B b	Âm phát ra nặng nề hơn “bò” (b) TV	bu	ai
4	B̄ b̄	Phát âm như âm “bò” TV	ƀăt	ngon, ngọt
5	Č (CH)	Phát âm như âm “ch” TV	čăt	mọc
6	D d	Âm phát ra nặng nề hơn “bò” (b) TV	dui	kéo
7	Đ đ	Phát âm như âm “đo” (đ) TV	đuň	lâu
8	E e	Phát âm như âm “e” TV	phe	gạo
9	Ê ê	Phát âm như âm “ê” TV	;brê	đỏ
10	G g	Phát âm như âm “gó” (g) TV	gó	chờ
11	H h	Phát âm như âm “hò” (h) TV	hal	vui
12	I i	Phát âm như âm “i” TV	hil	giận
13	J j	Đầu lưỡi để giữa hàm răng trên	jei	thắng
14	K k	Phát âm như âm “cò” (c) TV	krao	gọi
15	L l	Phát âm như âm “lò” (l) TV	lăng	nhìn
16	M m	Phát âm như âm “mó” (m) TV	măng	đêm
17	N n	Phát âm như âm “nò” (n) TV	năm	đi
18	Ñ (nh)	Phát âm như âm “nh” TV	ñôn	chúng tôi

19	O o	Phát âm như âm “o” TV	por	cơm
20	Ô ô	Phát âm như âm “ô” TV	boh	thầy
21	Ơ ơ	Phát âm như âm “o” TV	kocř	chợ
22	P p	Phát âm như âm “pờ” (p) TV	pom	lm
23	R r	Phát âm như âm “rờ” (r) TV	roi	báo cáo
24	S s	Phát âm như âm “sờ” (s) TV	song	cho
25	T t	Phát âm như âm “tờ” (t) TV	tí	tay
26	U u	Phát âm như âm “u” TV	bu	ai
27	Ư ư	Phát âm như âm “ư” TV	sư	hắn, ông ấy, anh ấy.....
28	W w	Phát âm như âm “vờ” (v) TV	woh	sai, khiển
29	Y y	Phát âm như âm “dờ” (d) hay “gi” TV	Yuǎn	người Việt

6	ê
7	ě
8	i
9	ĩ
10	o
11	ő
12	ô
13	õ
14	ö
15	ă
16	u
17	ă
18	ư
19	e trước i
20	ុ

Bothro kókăč pore čur tóm mă miň
(Hướng dẫn cách phát âm các con chữ nguyên âm)

Jő (TT)	Čur tóm (Chữ cái)	Pore bôñ (Phiên âm)	Kókăč pore (Cách phát âm)	Potih gya (Thí dụ)	Nőr Yuǎn (Nghĩa tiếng Việt)
1	a	a	Phát âm như chữ a trong TV	ka suang	cá múa
2	ă	á	Phát âm như chữ á trong TV	yă ňă	bà uống
3	â	â	Phát âm như chữ â trong TV	bok thái hla so'bái	bok thái rau cải
4	e	e	Phát âm như chữ e trong TV	seh keh kong	con ngựa hoàn thành
5	ě	é	Phát âm như chữ e nhưng ngắn hơn và giật giọng ở cuối	mě phě	mẹ hái, ngắt

6	ê	ê	Phát âm như chữ ê trong TV	þrê krê	đỎ nguy hiểm
7	ě	é	Phát âm như chữ ê nhưng ngắn và giật giọng ở cuối	‘mě koně	bẦN xấu xí
8	i	i	Phát âm như chữ i trong TV	tɔsi hli	cÁI LƯỢC sỢ
9	ǐ	í	Phát âm như chữ i nhưng ngắn và giật giọng ở cuối	đǐ tɔxi	hẾT đỎ VỠ
10	o	o	Phát âm như chữ o trong TV	Jo kro	QUÈ khÔ
11	õ	ó	Phát âm như chữ o với giọng rất ngắn và giật giọng ở cuối	gõ tõ	nÒI nẮNG
12	ô	ô	Phát âm như chữ ô trong TV	hoprô tih tõ	miỆNG HÔ ví dụ
13	õ	ö	Phát âm như chữ ô nhưng ngắn hơn, và nghe như bị nghẹn ở cuối từ	čõ hodrõ	vỢ mỘT MÌNH
14	ø	ø	Phát âm như chữ ø trong tiếng Việt	hrø kø	ngẠI tỪ CHỈ TRỌT TỪ
15	᷑	â	Phát âm như chữ â	lõk sõk	trẢI phƠI
16	u	u	Phát âm như chữ u trong TV	bu tõhlu	ai thỎI
17	ǔ	ú	Phát âm như chữ u nhưng rất ngắn và giật giọng ở cuối	hotút kõdú	đỤNG PHẢI lung
18	ư	ư	Phát âm như chữ ư trong TV	dư sư	hÁU (ĂN) nÓ
19	e trước i	e	Phát âm gần giống từ ay trong TV	brei hõgei	hÔM QUÀ giỎI
20	ෂ	්	Phát âm như chữ ư nhưng rất ngắn và giật giọng ở cuối	brෂ cෂ	lỄ BỎ MÃ ghÊ TỒM

Bothro kǒkăč pore čur tóm mă ðar lăm miň tō čur
(Hướng dẫn cách phát âm các con chữ phụ âm đơn)

Jő (TT)	Čur (Chữ)	Pore bôñ (Phiên âm)	Pore (Cách phát âm)	Potih gya (Ví dụ)	Nör Yuǎn (Tiếng Việt)
1	p	b	Chạm hai môi vào nhau rồi để luồng hơi từ trong phổi đi qua miệng và bật hai môi để phát âm p	pai pák	náu ngã xuống
2	t	t	Phát âm như âm t trong TV	tóm tuh tañ	đủ đỗ xuống đan, dệt
3	č	ch	Phát âm như âm ch trong TV	čōp čang těč	gấp, xếp đợi mua
4	k	c	Phát âm như chữ c trong TV	ka koñ kăp	cá lát nữa cắn
5	k (sau u, ô, o, ũ, ö)	c	Phát âm như chữ c ở cuối trong tiếng Việt nhưng không ngậm miệng	hrük pōk tōk	mặc bé lên
6	þ	b	Phát âm như chữ b trong TV	þă þăt	bồ ngon, ngọt
7	đ	đ	Phát âm như chữ đ trong TV	đak đi	nước hết
8	b	b	Phát âm như chữ b trong TV nhưng bật hơi mạnh hơn	ba boih	mình, ta rồi, xong
9	d	d	Đầu lưỡi chạm vào răng trên và bật hơi mạnh ra	dōñ dōng	lượm cành

10	j
11	g
12	s
13	h
14	h (cuối từ)
15	m
16	n
17	ñ
18	w
19	y
20	l
21	r

10	j	giờ	Đưa cuối lưỡi tụt xuống phía họng, mặt giữa áp vào vòm miệng và phát âm như một phụ âm nằm giữa d với di	jei jĕ juăt	thắng gần quen
11	g	g	Phát âm như chữ g trong TV	gő gyong	nồi ghế, giường
12	s	S	Phát âm như chữ s trong TV	sa sök	ăn tóc
13	h	h	Phát âm như chữ h trong TV	ha hő	há nhé
14	h (cuối từ)	h	Phát âm như chữ h đồng thời luồng hơi trong phổi đi ra xát vào thành họng để tạo nên hơi thở xát mạnh ở cuối từ	ih	anh, chị... (cách xung hô với người lớn tuổi hơn mình)
15	m	m	Phát âm như chữ m trong tiếng Việt	mört măng	vào đêm, tối
16	n	n	Phát âm như chữ n trong TV	nõng năm	cố gắng đi
17	ñ	nh	Phát âm như chữ nh trong TV	ñôn poñan	chúng tôi, chúng ta cái chén
18	w	v	Phát âm như chữ v trong TV	wăñ woñ	rảnh điên
19	y	giờ	Phát âm như từ giờ trong TV	yă yang	bà thần
20	l	l	Phát âm như chữ l trong TV	lôm lăp	cuốn vừa
21	r	r	Phát âm như rò trong TV	răk rong	để dành nuôi

Bothro kɔkăč pore čur tɔmmă ðar lăm ðar tō čur păng hɔgop čur ðar tō mă ðar
(Hướng dẫn cách phát âm phụ âm hai con chữ và tổ hợp phụ âm)

Jő (TT)	Čur (Chữ)	Pore ðôñ (Phiên âm)	Pore (Cách phát âm)	Potih gya (Ví dụ)	Nőr Yuǎn (Tiếng Việt)
1	ng	ng	Phát âm như chữ <i>ng</i> trong tiếng Việt	ngeh ngóï ngar	tưởng tượng chơi cái than
2	dj	chò	Mặt lưỡi chạm vào nướu như phát âm âm ch và mặt lưỡi nâng áp vòm miệng chặn luồng hơi từ phổi ra	djrêm djong	đỏ au làm đẹp
3	kh	khò	Phát âm như <i>khò</i> trong TV	khan	bảo
5	ph	phò	Phát âm như <i>phò</i> trong TV	phǒk	mốc
6	tr	trò	Phát âm như <i>trò</i> trong TV	träp	nặng
7	th	thò	Phát âm như <i>thò</i> trong TV	thong	mương
8	ng (sau u, ũ, o, ö, ô)	ng	Phát âm như âm <i>ng</i> nhưng không ngậm miệng ở cuối từ	tung rõng tõng	khiêng nhà rông xúc

Bothro kɔkăč pore čur tɔmč ih ðar tō čur phara kɔ năr Yuǎn
(Cách phát âm phụ âm ghi hai con chữ khác tiếng Việt)

Jő (TT)	Čur (Chữ)	Pore ðôñ (Phiên âm)	Pore (Cách phát âm)	Potih gya (Ví dụ)	Nőr Yuǎn (Tiếng Việt)
1	bl	bờ lờ	Phát âm <i>b</i> và <i>l</i> liền nhau	Blaih	tên riêng: Blaih
2	br	bờ rờ	Phát âm <i>b</i> và <i>r</i> liền nhau	bri	rừng
3	þl	bờ lờ	Phát âm <i>þ</i> và <i>l</i> liền nhau	þlök	nhớ
4	þr	bờ rờ	Phát âm <i>þ</i> và <i>r</i> liền nhau	þrõm	đạn

5	đj
6	đr
7	gl
8	gr
9	hl
10	hm
11	hn
12	hr
13	hy
14	jr
15	kl
16	kr
17	ky
18	ml
19	mr
20	pl
21	pr
22	sr

Khác với
đều đúng

5	dj	giờ	Phát âm gần như từ <i>giờ TV</i>	djäl	ngắn
6	dr	đờ rờ	Phát âm <i>d</i> và <i>r</i> liền nhau	drõng	đồng ý *
7	gl	gờ lờ	Phát âm <i>g</i> và <i>l</i> liền nhau	glung	sông
8	gr	gờ rờ	Phát âm <i>g</i> và <i>r</i> liền nhau	grõm	sấm sét
9	hl	hở lờ	Phát âm <i>h</i> và <i>l</i> liền nhau	hla	lá
10	hm	hở mờ	Phát âm <i>h</i> và <i>m</i> liền nhau	hmot	nghiện
11	hn	hở nờ	Phát âm <i>h</i> và <i>n</i> liền nhau	Hnǔng	tên riêng: Hnǔng
12	hr	hở rờ	Phát âm <i>h</i> và <i>r</i> liền nhau	hrø	ngại
13	hy	hở dờ	Phát âm <i>h</i> và <i>y</i> liền nhau	hyot	quên
14	jr	dờ rờ	Phát âm <i>j</i> và <i>r</i> liền nhau	jrou	trộn
15	kl	cờ lờ	Phát âm <i>k</i> và <i>l</i> liền nhau	klak	bụng
16	kr	cờ rờ	Phát âm <i>k</i> và <i>r</i> liền nhau	krůt	thụt lùi
17	ky	cờ dờ	Phát âm <i>k</i> và <i>y</i> liền nhau	kyø	gì, cái gì
18	ml	mờ lờ	Phát âm <i>m</i> và <i>l</i> liền nhau	Mlõn	tên riêng: Mlõn
19	mr	mờ rờ	Phát âm <i>m</i> và <i>r</i> liền nhau	Mriñ	tên riêng: Mriñ
20	pl	pờ lờ	Phát âm <i>p</i> và <i>l</i> liền nhau	plõng	mói
21	pr	pờ rờ	Phát âm <i>p</i> và <i>r</i> liền nhau	prong	gác *
22	sr	sờ rờ	Phát âm <i>s</i> và <i>r</i> liền nhau	Sram	tên riêng: Sram

Khác với tiếng *Jrai*, hầu hết các phụ âm đơn, tổ hợp phụ âm trong tiếng *Bahnar* đều đứng đầu âm tiết. Ví dụ: *buh* (*nướng*), *đang* (*xong*), *bu* (*ai*), *plõng* (*khác*),...

Bothro kōkăč pōre ču tōm čih pēng tō ču phara kō nār Yuǎn
 (Hướng dẫn cách phát âm phụ âm ghi ba con chữ khác tiếng Việt)

Jō (TT)	Byāng (Vần)	Pore bōñ (Phiên âm)	Kōkăč pōre (Cách phát âm)	Potih gya (Ví dụ)	Nār Yuǎn (Tiếng Việt)
1	djr	dờ rờ	Phát âm chữ <i>dj</i> và <i>r</i> liền nhau	djrêm	đỏ chói
2	hml	hở mờ lờ	Phát âm chữ <i>hn</i> và <i>l</i> liền nhau	Hmlan	tên riêng: Hmlan
3	hng	hở ngò	Phát âm <i>h</i> và <i>ng</i> liền nhau	Hngan	tên riêng: Hngan
4	ngl	ngò lờ	Phát âm <i>ng</i> và <i>l</i> liền nhau	Nгла	tên riêng: Nгла
5	ngr	ngò rờ	Phát âm <i>ng</i> và <i>r</i> liền nhau	Ngram	tên riêng: Ngram
6	phr	phờ rờ	Phát âm <i>ph</i> và <i>r</i> liền nhau	Phran	tên riêng: Phran
7	phy	phờ dờ	Phát âm <i>ph</i> và <i>d</i> liền nhau	Phyang	Tên riêng: Phyang

Kōkăč pōre miň kosō byāng honat

(Cách phát âm một số vần khó)

Jō (TT)	Byāng (Vần)	Pore bōñ (Phiên âm)	Kōkăč pōre (Cách phát âm)	Potih gya (Ví dụ)	Nār Yuǎn (Tiếng Việt)
1	ah	<i>a-h</i>	Phát âm như âm <i>a</i> trong tiếng Việt đồng thời thở mạnh để ra âm <i>h</i>	tah	lắp
2	aih	<i>ai-h</i>	Phát âm gần giống như vần <i>ai</i> trong tiếng Việt đồng thời thở ra mạnh để phát âm vần <i>aih</i>	raih hotaih	mô xa
3	ak	<i>a-k</i>	Phát âm như từ <i>ác</i> trong tiếng Việt	đak	nước

4	al	a-l	Phát âm như phát âm âm <i>a</i> trong tiếng Việt đồng thời dùng đầu lưỡi chặn ở răng trên để phát âm vần <i>al</i>	hal kopal jal	vui sướng trên lưỡi
5	ar	a-r	Phát âm như phát âm âm <i>a</i> trong tiếng Việt đồng thời rung lưỡi để phát âm vần <i>ar</i>	kō-tar bār	cây đàn hai
6	eh	e-h	Phát âm như âm <i>e</i> trong tiếng Việt đồng thời thở mạnh để ra âm <i>h</i>	teh	đất
7	ek	e-k	Phát âm như từ éc trong tiếng Việt	bek	mập, béo
8	el	e-l	Phát âm nhanh âm <i>e</i> và <i>l</i>	pel	sờ
9	er	e-r	Phát âm nhanh âm <i>e</i> và <i>r</i>	ter	ngoài rìa
10	êh	ê-h	Phát âm nhanh âm <i>ê</i> và <i>h</i>	dêh	quá, lăm
11	êk	ê-k	Phát âm nhanh âm <i>ê</i> và <i>k</i>	tötēk	chỉ người mồm mép
12	êl	ê-l	Phát âm nhanh âm <i>ê</i> và <i>l</i>	plêl	láo
13	eh	e-h	Phát âm như phát âm âm <i>e</i> trong tiếng Việt đồng thời thở mạnh ra để phát âm vần <i>eh</i>	seh peh	con ngựa giã
14	ial	dan	phát âm nhanh vần <i>ia</i> như trong tiếng Việt và âm <i>l</i>	kial	gió
15	iač	ia-ch	Phát âm như phát âm vần <i>ia</i> trong tiếng Việt, đồng thời dùng răng chặn đầu lưỡi để phát âm vần <i>iač</i>	črač črač	xoẹt xoẹt

16	iah	<i>ia-h</i>	Phát âm như phát âm vần <i>ia</i> trong tiếng Việt, đồng thời thở mạnh ra để phát âm vần <i>iah</i>	'maih hotaih	muốn xa
17	iak	<i>ia-k</i>	Phát âm như phát âm vần <i>ia</i> trong tiếng Việt, đồng thời dùng lưỡi chặn răng dưới và một nửa của răng trên để phát âm vần <i>aik</i>	hiak biak biak	nhanh động từ tả bước chân
18	iam	<i>dam</i>	Phát âm nhanh âm <i>i</i> và <i>am</i>	iam	bu (vào)
19	iang	<i>dang</i>	Phát âm gần giống từ <i>dang</i> trong tiếng Việt	Phiang	Tên riêng: Phiang
20	iao	<i>i-ao</i>	Phát âm nhanh âm <i>i</i> và <i>ao</i>	biao	sạch trơn
21	iap	<i>i-ap</i>	Phát âm nhanh âm <i>i</i> và <i>ap</i>	hiap	trù đậm
22	iat	<i>i-at</i>	Phát âm nhanh âm <i>i</i> và <i>at</i>	Kiat	Tên riêng: Kiat
23	iar	<i>ia-r</i>	Phát âm như phát âm vần <i>ia</i> trong tiếng Việt, đồng thời đẩy lưỡi lên nướu bật âm thanh rung để phát âm vần <i>iar</i>	tɔ-iar	xẹp lép
24	iḥ	<i>i-h</i>	Phát âm nhanh âm <i>i</i> và <i>h</i>	tih	to, lớn
25	ik	<i>i-k</i>	Phát âm như phát âm âm <i>i</i> trong tiếng Việt, đồng thời dùng lưỡi chặn nướu và âm phát ra bị ngắt lại để phát âm vần <i>ik</i>	čik tɔ-luik	quả dứa tả người bị mù
26	il	<i>i-l</i>	Phát âm nhanh âm <i>i</i> và <i>l</i>	hil	mắng
27	ôḥ	<i>ô-h</i>	Phát âm nhanh âm <i>ô</i> và <i>h</i>	þôḥ	thấy
28	ôih	<i>ôi-h</i>	Phát âm nhanh vần <i>oi</i> và âm <i>h</i>	hrôih	sớm

29	öl	
30	ôr	
31	iôh	
32	iôk	
33	iôt	
34	ơh	
35	ójh	
36	ók	
37	ól	
38	or	
39	ioh	
40	iök	
41	iol	
42	iôt	

29	ôl	<i>ô-l</i>	Phát âm nhanh âm ô và l	tôl	bí đở
30	ôr	<i>ô-r</i>	Phát âm nhanh âm ô và r	pôđôr	phình ra
31	iôh	<i>dô-h</i>	Phát âm như phát âm từ <i>dô</i> trong tiếng Việt, đồng thời thở mạnh ra để phát âm âm <i>iôh</i>	tô-hiôh	tả người cao và gầy
32	iôk	<i>dôc</i>	Phát âm gần giống từ <i>dôc</i> trong tiếng Việt	pôhiôk	làm cho ai đó vui vẻ
33	iôt	<i>i-ôt</i>	Phát âm nhanh âm i và vần ôt	piôt	Từ chỉ hành động
34	ôh	<i>ô-h</i>	Phát âm nhanh âm ô và h	pôh	số bảy
35	oih	<i>oi-h</i>	Phát âm nhanh vần <i>oi</i> và âm h	pôih	mở ra
36	ôk	<i>ô-k</i>	Phát âm nhanh âm ô và k	jôk	màu vàng
37	ôl	<i>ô-l</i>	Phát âm nhanh âm ô và l	tôl	trả lời
38	or	<i>ô-r</i>	Phát âm nhanh âm ô và r	hôr	đắng
39	iôh	<i>dô-h</i>	Phát âm gần giống từ <i>dô</i> trong tiếng Việt và bật hơi mạnh âm h	biôh	đã (từng)
40	iôk	<i>dô-k</i>	Phát âm như từ <i>dô</i> trong tiếng Việt, đồng thời dùng lưỡi chặn hơi phát ra để phát âm vần <i>iol</i>	biôk biôk	tả bước dài của chân
41	iol	<i>dô-l</i>	Phát âm như từ <i>dô</i> trong tiếng Việt, đồng thời dùng đầu lưỡi đặt ở răng trên để phát âm vần <i>iol</i>	phiôl	động từ, cái gì đó rất nhẹ
42	iôt	<i>dô-t</i>	Phát âm như phát âm từ <i>dô</i> trong tiếng Việt, đồng thời dùng lưỡi chặn răng trên và răng dưới để phát âm vần <i>iôt</i>	piôt	động từ, sự leo trèo

43	iom	<i>do-m</i>	Phát âm như phát âm từ <i>dɔ̝</i> trong tiếng Việt, đồng thời ngậm miệng lại để phát âm vần <i>iom</i>	Iom	tên riêng của người: Iom
44	ion	<i>do-n</i>	Phát âm như phát âm từ <i>dɔ̝</i> trong tiếng Việt, đồng thời dùng đầu lưỡi chặn răng trên và dưới để phát âm vần <i>ion</i>	pion	nhẹ như lồng hồng
45	ioñ	<i>do-nh</i>	Phát âm như phát âm từ <i>dɔ̝</i> trong tiếng Việt, đồng thời dùng mặt lưỡi chặn nướu để phát âm vần <i>ioñ</i>	Phyioñ	Tên riêng: Phyioñ
46	iop	<i>do-p</i>	Phát âm như phát âm từ <i>dɔ̝</i> trong tiếng Việt, đồng thời dùng ngậm miệng lại để phát âm vần <i>iop</i>	hiop	lịm dần
47	iot	<i>i-ot</i>	Phát âm nhanh âm <i>i</i> và vần <i>ot</i>	hiot	quên
48	ir	<i>i-r</i>	Phát âm nhanh âm <i>i</i> và <i>r</i>	mir	rãy
49	oh	<i>o-h</i>	Phát âm nhanh âm <i>o</i> và <i>h</i>	boh	muối
50	ok	<i>o-c</i>	Phát âm nhanh âm <i>o</i> và <i>c</i>	kok	màu trắng
51	ol	<i>o-l</i>	Phát âm nhanh âm <i>o</i> và <i>l</i>	tol	mù
52	or	<i>o-r</i>	Phát âm nhanh âm <i>o</i> và <i>r</i>	por	com
53	uah	<i>oa-h</i>	Phát âm như phát âm vần <i>oa</i> trong tiếng Việt, đồng thời dùng hơi thở mạnh ra và miệng há to để phát âm vần <i>uah</i>	pø-tuah čuah	chia cách cát
54	uaih	<i>oai-h</i>	Phát âm như phát âm vần <i>oai</i> trong tiếng Việt, đồng thời hơi thở mạnh ra và miệng há nhưng mặt lưỡi chặn răng trên để phát âm vần <i>ion</i>	uaih	động từ, tả về sự đau đớn

55	uak	<i>oac</i>	Phát âm như vần <i>oac</i> trong tiếng Việt	Tuak	Tên riêng: Tuak
56	ual	<i>uan</i>	Phát âm như vần <i>oa</i> trong tiếng Việt và bật ra âm <i>l</i> ở cuối	tokual	Từ chỉ tính từ
57	uaο	<i>ua-o</i>	Phát âm như phát âm vần <i>ua</i> trong tiếng Việt, đồng thời hai môi chum như phát âm chữ <i>o</i> để phát âm vần <i>uaο</i>	tɔ-kuao	gày guộc
58	uar	<i>ua-r</i>	Phát âm như vần <i>ua</i> trong tiếng Việt, đồng thời đầu lưỡi chạm rung nướu để phát âm vần <i>uar</i>	ar-yuar	thùng tưới nước
59	ue	<i>oe</i>	Phát âm như phát âm vần <i>oe</i> trong tiếng Việt để phát âm vần <i>ue</i>	hue	dòm ngó
60	ueh	<i>oe-h</i>	Phát âm như phát âm vần <i>oe</i> trong tiếng Việt, đồng thời bật hơi mạnh để phát âm vần <i>ueh</i>	ñɔñueh	nhọn hoắt
61	uek	<i>u-éc</i>	Phát âm nhanh âm <i>u</i> và vần <i>éc</i>	tɔluek	tả người mù
62	uel	<i>oe-l</i>	Phát âm nhanh vần <i>oe</i> trong tiếng Việt và âm <i>l</i>	Huel	Tên riêng: Huel
63	uep	<i>oe-p</i>	Phát âm nhanh vần <i>oe</i> và âm <i>p</i>	Huep	Tên riêng: Huep
64	uer	<i>oe-r</i>	Phát âm nhanh vần <i>oe</i> và âm <i>r</i>	Thuer	Tên riêng: Thuer
65	uêk	<i>uê-k</i>	Phát âm như phát âm vần <i>uê</i> trong tiếng Việt, đồng thời mặt lưỡi chạm răng trên để phát âm vần <i>uêk</i>	tɔ-luék	tả khuôn mặt của người

66	uêp	<i>uê-p</i>	Phát âm như phát âm <i>vần uê</i> trong tiếng Việt, đồng thời hai môi chạm nhau để phát âm <i>vần uêh</i>	Uêp	Tên riêng: Uêp
67	uêl	<i>uê-l</i>	Phát âm nhanh <i>vần uê</i> trong tiếng Việt và âm <i>l</i>	Huêl	Tên riêng: Huêl
68	uêr	<i>uê-r</i>	Phát âm nhanh <i>vần uê</i> trong tiếng Việt và âm <i>r</i>	Huêr	Tên riêng: Huêr
69	uh	<i>u-h</i>	Phát âm nhanh âm <i>u</i> và <i>h</i>	buh	nướng
70	uih	<i>uih</i>	Phát âm như phát âm <i>vần uy</i> trong tiếng Việt, đồng thời bật hơi mạnh để phát âm <i>vần uih</i>	suih suih	gầm gừ
71	uik	<i>u-ic</i>	Phát âm nhanh âm <i>u</i> và <i>vần ic</i>	Suik	Tên riêng: Suik
72	uil	<i>uy-l</i>	Phát âm nhanh <i>vần uy</i> và âm <i>l</i>	luil	dầu nhớt
73	uir	<i>uy-r</i>	Phát âm nhanh <i>vần uy</i> trong tiếng Việt và âm <i>r</i>	Huir	Tên riêng: Huir
74	uip	<i>uy-p</i>	Phát âm nhanh <i>vần uy</i> trong tiếng Việt và âm <i>p</i>	Huip	Tên riêng: Huip
75	uk	<i>uc</i>	Phát âm như từ <i>uc</i> trong tiếng Việt	Huk	Tên riêng: Huk
76	ul	<i>u-l</i>	Phát âm nhanh âm <i>u</i> và <i>l</i>	pul	bóng (đèn pin)
77	uo	<i>u-ɔ</i>	Phát âm nhanh âm <i>u</i> và <i>ɔ</i>	Huɔ	Tên riêng: Huɔ
78	ur	<i>u-r</i>	Phát âm nhanh <i>u</i> và <i>r</i>	hur	hở (lira)
79	uu	<i>u-ur</i>	Phát âm nhanh cả hai âm <i>u</i> và <i>u</i> trong tiếng Việt để phát âm <i>vần uu</i>	Thuu	Tên riêng của người: Thuu
80	uurch	<i>u-urch</i>	Phát âm nhanh âm <i>u</i> và <i>vần urch</i> để phát âm <i>vần uurch</i>	Uurch	Tên riêng của người

81	uuuh
82	uuk
83	uul
84	uup
85	uur
86	uut
87	urč
89	uh
90	urih
91	uk
92	ul
93	ur

Uêp	81	uurh	<i>u-ur-h</i>	Phát âm nhanh cả hai âm <i>u</i> và <i>ur</i> trong tiếng Việt, đồng thời bật hơi mạnh để phát âm <i>vân urh</i>	Muuh	Tên riêng của người: Uurh
Huêl	82	uurk	<i>u-urc</i>	Phát âm nhanh âm <i>u</i> và <i>vân urc</i> trong tiếng Việt	Uuk	Tên riêng: Uuk
Huêr	83	uurl	<i>u-url</i>	Phát âm nhanh âm <i>u</i> và <i>vân url</i>	Huurl	Tên riêng: Huurl
	84	uurp	<i>u-up</i>	Phát âm nhanh âm <i>u</i> và <i>vân up</i>	Yuup	Tên riêng: Yuup
Suik	85	uurr	<i>u-ur-r</i>	Phát âm nhanh cả hai âm <i>u</i> và <i>ur</i> trong tiếng Việt, đồng thời đầu lưỡi chạm rung nướu để phát âm <i>vân uur</i>	Thuurr	Tên riêng của người: Thuurr
	86	uurt	<i>u-ut</i>	Phát âm nhanh âm <i>u</i> và <i>vân ut</i>	Huurt	Tên riêng: Huurt
Huir	87	urč	<i>u-ch</i>	Phát âm như phát âm <i>vân ut</i> trong tiếng Việt, đồng thời mặt lưỡi chạm vào nướu để phát âm <i>vân urč</i>	hurč	yêu
Huip	89	uh	<i>u-h</i>	Phát âm nhanh âm <i>u</i> và <i>h</i>	uh	không
Huk	90	uih	<i>uri-h</i>	Phát âm như phát âm <i>vân uoi</i> trong tiếng Việt, đồng thời bật hơi mạnh để phát âm <i>vân uih</i>	Tuih	Tên riêng của người: Tuih
pin)	91	uk	<i>u-c</i>	Phát âm nhanh âm <i>u</i> và <i>c</i>	Huk	Tên riêng: Huk
Ho	92	ul	<i>u-l</i>	Phát âm nhanh âm <i>u</i> và <i>l</i>	Pul	Tả người mập nhưng không có tóc
ng của uu	93	ur	<i>u-r</i>	Phát âm nhanh âm <i>u</i> và <i>r</i>	Wur	Tên riêng: Wur

BYÂNG
 (Vân)
BYÂNG LEI LAI NÂR YUĀN
 (Vân giống tiếng Việt)

Jō (TT)	Byâng (vân)	Pore (Cách phát âm)	Potih gya (Thí dụ)	Nâr Yuǎn (Nghĩa tiếng Việt)
1	AČ ač	Phát âm như “ach” TV	hmač	tiếc
2	AI ai	Phát âm như “ai” TV	suai	say
3	AM an	Phát âm như “am” TV	kram	tre
4	ANG ang	Phát âm như “ang” TV	yang	trời
5	ĀÑ añ	Phát âm như “anh” TV	tañ	dệt
6	AO ao	Phát âm như “ao” TV	krao	gọi
7	AP ap	Phát âm như “ap” TV	lap	mệt
8	AT at	Phát âm như “at” TV	hrat	bận *
9	ĀM ām	Phát âm như “ām” TV	năm	đi
10	ĀÑ ăn	Phát âm như “ān” TV	hobăñ	quần
11	ĀNG āng	Phát âm như “āng” TV	lăng	nhìn
12	ĀP āp	Phát âm như “āp” TV	đăp	đẹp
13	ĀT āt	Phát âm như “āt” TV	băt	biết
14	Em EM	Phát âm như “em” TV	sem	chim
15	EN en	Phát âm như “en” TV	ten	giống như, nhu
16	ENG eng	Phát âm như “eng” TV	kơ-đeng	cái đèn
17	EO eo	Phát âm như “eo” TV	rōhyeo	eo
18	EP ep	Phát âm như “ep” TV	kơ-ep	con rết
19	ET et	Phát âm như “et” TV	đbet	tim
20	ÊM êm	Phát âm như “êm” TV	‘mêm	thương
21	ÊN ên	Phát âm như “ên” TV	jēn	tiền
22	ÊT êt	Phát âm như “êt” TV	lêt	đó, đây

23	IA ia
24	IČ ič
25	IM im
26	IN in
27	ÎN iñ
28	IP ip
29	IT it
30	IU iu
31	OA oa
32	OM om
33	ON on
34	ONG ong
35	OP op
36	OT ot
37	ÔI ôi
38	ÔM ôm
39	ÔN ôn
40	ÔNG ông
41	ÔP ôp
42	ÔT ôt
43	ÕI oi
44	UA ua
45	UI ui
46	UM um
47	UN un
48	UNG ung
49	UP up
50	UT ut
51	UNG ưng
52	UT utura

23	IA ia	Phát âm như “ia” TV	lia	chìa ra
24	IČ ič	Phát âm như “ich” TV	bič	nǎm
25	IM im	Phát âm như “im” TV	rim	các, tất thảy
26	IN in	Phát âm như “in” TV	hin	nghèo rót
27	IÑ iñ	Phát âm như “inh” TV	pĩñ	xin
28	IP ip	Phát âm như “ip” TV	bip	con vịt
29	IT it	Phát âm như “it” TV	prit	chuối
30	IU iu	Phát âm như “iu” TV	tiu	tiu
31	OA oa	Phát âm như “oa” TV	loǎn	nuốt
32	OM om	Phát âm như “om” TV	yom	hiếu thảo
33	ON on	Phát âm như “on” TV	đon	tai
34	ONG ong	Phát âm như “ong” TV	sõng	ăn (cơm)
35	OP op	Phát âm như “op” TV	ñop	vừa lòng
36	OT ot	Phát âm như “ot” TV	bot	đeo
37	ÔI ôi	Phát âm như “ôi” TV	hlôi	qua (đã qua)
38	ÔM ôm	Phát âm như “ôm” TV	hlôm	thổi
39	ÔN ôn	Phát âm như “ôn” TV	ñôn	chúng ta
40	ÔNG ông	Phát âm như “ông” TV	đông	nổi lên
41	ÔP ôp	Phát âm như “ôp” TV	rød	bắt
42	ÔT ôt	Phát âm như “ôt” TV	prot	dấu ấn
43	ÕI õi	Phát âm như “õi” TV	hopoi	van xin
44	UA ua	Phát âm như “ua” TV	khuá	tướng, sếp
45	UI ui	Phát âm như “ui” TV	dui	ko
46	UM um	Phát âm như “um” TV	kodem	cái nia
47	UN un	Phát âm như “un” TV	pǔn	may mắn
48	UNG ung	Phát âm như “ung” TV	kodung	túi
49	UP up	Phát âm như “up” TV	rup	hình (ảnh)
50	UT ut	Phát âm như “ut” TV	čhut	lau, chùi
51	ÜNG üng	Phát âm như “üng” TV	Ñung	tên riêng: Nhung
52	ÜT üt	Phát âm như “üt” TV	Bürt	tên riêng: Bürt

BYĀNG PHARA KO NÂR YUĀN

(Vần khác tiếng Việt)

Jő (TT)	Byāng (vần)	Pore (Cách phát âm)	Potih gya (Thí dụ)	Nâr Yuǎn (Nghĩa tiếng Việt)
1	AH ah	Phát âm “a-hò”	hɔlah	lười biếng
2	AIH aih	Phát âm “ai-hò” (liền âm)	hɔtaih	xa
3	AK ak	Phát âm như “ac” TV	đak	nước
4	AL al	Phát âm “a-lò”	kopal	trên, phía trn
5	AR ar	Phát âm “a-rò”	bař	hai (số hai)
6	ĂI āi	Phát âm như “ái” TV	pôm păi	tầm tạm
7	ĂK āc	Phát âm như “ach” TV	bačk	đeo
8	EH eh	Phát âm “e-hò”	teh	đất
9	EK ek	Phát âm như “ec” TV	bek	mập, béo
10	EL el	Phát âm “e-lò”	pel	sờ
11	ÊH êh	Phát âm “e-hò”	dêh	quá, lăm
12	ÊL êl	Phát âm “ê-lò”	đêl	chỗ cù
13	IĂ iă	Phát âm như “ia” TV	ho-iă	đẹp
14	IH ih	Phát âm “i-hò”	tih	to, lớn
15	IK ik	Phát âm như “ic” TV	čik	quả dứa
16	IL il	Phát âm “i-lò”	hil	mảng
17	IR ir	Phát âm “i-rò”	mir	rẫy
18	OK ok	Phát âm như “oc” TV	kok	trắng
19	OL ol	Phát âm “o-lò”	tol	mù
20	OR or	Phát âm “o-rò”	por	cơm
21	ÔH ôh	Phát âm “ô-hò”	boh	thầy

22	ŌK ôk
23	ŌL ôl
24	ŌR ôr
25	ŌH ôh
26	ŌIH ōih
27	UAI uai
28	UAH ua
29	UAK ua
30	UAL ua
31	UAH ua
32	UAN ua
33	UANG ua
34	UAÑ ua
35	UAR ua
36	UĂ uă
37	UĂI uăi
38	UĂL uă
39	UH uh
40	ŬI ūi
41	UIH uih
42	UK uk
43	UL ul
44	UR ur
45	UČ uč

22	ÔK ôk	Phát âm như “iu” TV	hyôk	vui sướng
23	ÔL ôl	Phát âm “ô-lò”	tôl	trả lời
24	ÔR ôr	Phát âm “ô-rò”	bôr-ôr	phù nè
25	ÔH ôh	Phát âm “o-hò”	Kotoh	ngực
26	OIH oih	Phát âm “oi-hò”	poih	mở
27	UAI uai	Phát âm như “oai” TV	suai	say
28	UAIH uaih	Phát âm “oai-hò”	suaih	tỉnh to
29	UAK uak	Phát âm như “oac” TV	tuak	tên riêng
30	UAL ual	Phát âm “oa-lò”	pual	tên riêng
31	UAH uah	Phát âm “oa-hò”	čuah	cát
32	UAN uan	Phát âm như “oan” TV	kuan	tên riêng
33	UANG uang	Phát âm như “oang” TV	čuang	tên riêng
34	UAÑ uañ	Phát âm như “oanh” TV	luañ	tên riêng
35	UAR uar	Phát âm “oa-rò”	huăr	giun
36	UĂ uă	Phát âm như “óa” TV	kuă	không (muốn)
37	UĂI uái	Phát âm như “oái” TV	huái	đáng (đời)
38	UĂL uăl	Phát âm “ua-lò”	puăl	bí đao
39	UH uh	Phát âm “u-hò”	đuh	nướng
40	ÜI ũi	Phát âm như “úi” TV	topüi	béo ụ
41	UIH uih	Phát âm “ui-hò”	kuih	chuột chũi
42	UK uk	Phát âm như “uc” TV	buk	màu xám
43	UL ul	Phát âm “uc-lò”	kotul	dốt
44	UR ur	Phát âm “u-rò”	mur	muỗi
45	UČ uč	Phát âm “u-chò”	huč	yêu

46	UH uh	Phát âm “ư-hờ”	buh	cũng được
47	UK uk	Phát âm nhu “ưc” TV	huk	tên riêng
48	UL ul	Phát âm “ư-lờ”	pul	trọc lóc
49	UR ur	Phát âm “ư-rờ”	Wurr	tên riêng: Wur

GAH ČU TOKRÖP

(Về tiền âm tiết/tiền tố)

Tiền âm tiết (âm tiết phụ/âm tiết yếu/âm tiết mờ; giải thuyết về sự kiện này trong nhiều ngôn ngữ dân tộc thiểu số ở Tây Nguyên, hiện nay, giới nghiên cứu Âu Châu và Mỹ cho là, phải xem chúng như những *sesquisyllabic* - tức “một âm tiết ruồi”) là *âm đứng trước âm tiết chính*, nó chỉ tồn tại gắn chặt với âm tiết chính và chỉ được xem xét dưới góc độ ngữ âm học, vì không mang một nét nghĩa nào, như các tiền âm tiết: a, bơ, ɓo, čo, dơ, hơ, jơ,...trong một số từ sau:

a...	bơ...	ɓo...	čo...	hơ...	jơ...
ame (chăm nom)	bəbʊŋ (mái)	ɓəbərh (ái ngại)	čođđoi (bé bồng)	hənăp (trước mặt)	jəhngɔ̆m (tầm lòng)
amě (kinh tởm)	bəŋgɔ̆t (quan tâm)	ɓəbərǔ (dàn dàn)	čočot (lò cò)	həhoi (không có)	jənap (đầy đủ)
alō (trưởng thành)	bəbah (cuối nguồn)	ɓəbrač (sáng dàn)	čhočhük (lụ khụ)	hənɔ̆ng (thường xuyên)	jojām (chê bai nhau)

Trong tiếng Bahnar, không có loại từ có hai tiền âm tiết, tiền tố như trong tiếng Jrai.

POKĂP ČIH TRỎ BЛЕP NÂR BAHNAR

(QUY TẮC CHÍNH TẢ TIẾNG BAHNAR)

1. Cách sử dụng các dấu đặc thù (dấu tordra torbang “ ”) và dấu phẩy trên trong tiếng Bahnar

1.1. Cách sử dụng của hai loại dấu:

- Dấu: “ ” dùng để đặt trên các nguyên âm, gọi là “tordra torbang”);

Ví dụ: să (rộng); yă (bà), yuă (gặt),...

- Dấu phẩy trên “ ‘ ” để ghi âm câm trước các phụ âm: ‘n, ‘m, ‘l, ‘ng, ‘ngr, ‘ñ, ‘ml, ‘my, ‘mr, ‘r, ‘y.

Ví dụ: ‘nou (đây, này); ‘maih (muốn); ‘lõng (đẹp),...

1.2. Chức năng của dấu đặc thù:

- Chức năng 1: Làm ngắn âm.

Ví dụ: čă (tìm, kiêm); wă (muốn); kră (già),...

- Chức năng 2: Phát âm gần như dấu sắc hoặc dấu nặng trong tiếng Việt đối với các từ kết thúc bởi nguyên âm (đơn, đôi). Với chức năng này, dấu đặc thù làm tắc họng.

Ví dụ: bă (bô), nă (uống), glăi (sai trái), du (kéo),...

2. Cách sử dụng dấu gạch ngang

Đối với những từ có nguyên âm “o” hoặc “a” đứng trước vần thì giữa nguyên âm “o” và vần có dấu gạch ngang nhằm phân biệt rõ giữa tiền âm tiết/tiền tố và vần. Hơn nữa, đây là cách xác định được đâu là vần và đâu không phải là vần trong tiếng Bahnar.

Ví dụ: hla bo-ar (sách); hla-ar (vở);...

3. Về đặc điểm cú pháp:

- Cấu trúc câu của tiếng Bahnar gần giống như tiếng Việt. Câu đơn bình thường gồm hai thành phần chính:

Chủ ngữ // vị ngữ

Ví dụ: Chủ ngữ Vị ngữ

Ĭñ năm tơ kočō

Ĭñ wā točáp bok Ni

- Trật tự chủ ngữ, vị ngữ cũng giống tiếng Việt.

- Động từ có 3 thì chính:

+ Hiện tại: Oei = đang

Ĭñ oei hōk: tôi đang học

+ Quá khứ: Đĩ = đã

Ĭñ dī hōk boih: tôi đã học rồi.

+ Tương lai: Gô = sẽ

Ĭñ gô hōk: tôi sẽ học.

- Cách sử dụng số từ trong câu:

+ Người: dùng từ “anu” (đứa) giống tiếng Việt.

Ĭñ bōh puān ‘nu hōdruh = Tôi thấy 4 cô gái

+ Máy móc: thêm từ “tō” (chiếc) như tiếng Việt.

Ĭñ tēc 2 tō gre = Tôi bán 2 chiếc xe.

+ Nhà cửa: dùng từ “pōm” hoặc từ “tō”

Miñ pōm hnam: Một cái nhà

+ Động vật: cũng dùng từ “pōm”, “tō”

Miñ pōm rōmo

+ Sách vở (hla bō-ar, hla-ar): dùng từ “sâp”, “hlak”

Sâp: quyển, cuốn

Hlak: tờ

Ĭñ răt pēng sâp hla bō-ar: Tôi mua 3 quyển sách.

Miñ hlak hla-ar: Một tờ giấy

+ Cây cối: dùng từ “tonom”

Ma Sư pōtām 4 tonom mit: Chú Sư tròng 4 cây mít.

+ Đồ vật: dùng từ “tō”

Íñ răt puăn tō koc̄ ōk: tôi mua 4 cái lì.

+ Tiền tệ: dùng từ “hlak”, “ ‘long”

Hlak: đồng

‘long dōm yo: giá bao nhiêu

4. Cách viết họ, tên người

(Đa số dân tộc Bahnar ở Pleiku không có họ. Đó có thể là do nếp sống, phong tục tập quán, văn hóa của tộc người nơi đây. Tuy nhiên, dân tộc Bahnar ở các tỉnh khác như: Kon Tum, Bình Định vẫn có họ).

Ví dụ: A Vu; Y Việt;...

5. Cách xử lý các cặp chữ phát âm giống nhau (s/x, w/v)

- Chữ s, w dùng bình thường như các chữ cái khác trong bảng chữ cái của dân tộc Bahnar nói riêng, dân tộc Tây Nguyên nói chung.

Ví dụ:

+ posat (mồ mả); posēl (buồn chán); sa (ăn);...

+ powih (dọn dẹp); wao (hiểu); wah (câu);...

- Chữ x, v dùng cho các từ vay mượn từ tiếng Việt hoặc tiếng nước ngoài.

Ví dụ:

+ Việt Nam; xi măng (xi măng); oxi (không khí);...

+ va li (va li); ti vi (ti vi); vi la (biệt thự);...

6. Các địa danh, đơn vị hành chính, ... mang tên địa phương, cần phải viết đúng tên địa phương đó.

Ví dụ: Đăk Đoa -> Dak Đoa; Con Dong -> Kon Dong

Chư Sê -> Čữ Se (Čữ Aseh); Chư Puh -> Čữ Puh

Chư Prông -> Čữ Prong; Chư Pah -> Čữ Pah;....

7. Đối với các từ phụ tố (tiền âm tiết), cần phải viết liền nhau.

Ví dụ: bơ bũng -> bōbũng (mái); kơ đống -> kōđồng (cái nia)

8. Khi đã xác định hai từ riêng biệt thì hai từ đó không được viết liền nhau.

Ví dụ: IaGrai -> Ia Grai; PleiPiom -> Plei Piom;....

+ Khác nhau
chuyển với Bahnar
một hiện tượng

Ba

- gong (cái cầu)
- hli (sợ)
- năm (đi)

10. Đối v

- Đối với
viết rời nhau.

Ví dụ: gă

brê bra (đi)

- Đối với

Có hai loại

+ Từ ghép

Ví dụ: hot

9. Đối với phương ngữ.

Xuất phát từ thói quen và nhận thức của dân tộc Bahnar, việc phân chia nhóm địa phương có thể căn cứ vào vùng địa lý; sự khác biệt trong các chi tiết của một số phong tục tập quán và cách phát âm khác nhau trong ngôn ngữ. Hiện nay có thể chia thành năm nhóm chính:

- + Bahnar Roh: sống tập trung ở phía Tây, ở các huyện Đak Đoa, Mang Yang.
- + Bahnar Tolô: sống ở huyện K'Bang, Đak Pơ và Kong Čro.
- + Bahnar Kon KoĐeh: tập trung sống ở Đông Nam huyện K'Bang và một phần tỉnh Kon Tum.
- + Bahnar Bonâm: sống tập trung một phần ở phía Tây huyện K'Bang và thị xã An Khê.
- + Bahnar Krěm: sống tập trung chủ yếu ở huyện Vĩnh Thạnh, tỉnh Bình Định và một số huyện của tỉnh Phú Yên.

- Một số đặc điểm khác nhau về phương ngữ:

Tiếng Bahnar có nhiều phương ngữ (Roh, Tolô, Kon KoĐeh, Bonâm và Krěm), nhưng có thể chia lại hai nhóm chính: Bahnar Roh + Bahnar Tolô (nhóm 1) và Bahnar Kon KoĐeh + Bahnar Bonâm + Bahnar Krěm (nhóm 2). Sự khác biệt giữa các phương ngữ chỉ ở phương diện từ vựng. Tuy nhiên, nếu xét kĩ qua hai nhóm, sự khác biệt này được thể hiện ở những phương diện sau:

+ Bahnar ở nhóm 1 thường giữ lại đầy đủ các tiền âm tiết (tiền tố) còn nhóm Bahnar 2 khi nói thường nói bị tắt, mất tiền âm tiết. Ví dụ:

Bahnar nhóm 1 (Roh + Tolô)	Bahnar nhóm 2 (Kon KoĐeh + Bonâm + Krěm)
- bøngai (người)	- ngai (người)
- køpô (con trâu)	- pô (con trâu)
- høkâu (cơ thể, thân thể)	- kâu (cơ thể, thân thể)
....	....

+ Giống nhau và khác nhau về ngữ âm (hiện tượng biến âm):

Sự giống và khác nhau	Bahnar 1 (Roh + Tolô...)	Bahnar 2 (Bonâm....)
Giống nhau 100%	- đak (nước) - hnam (nhà) - ge (Ché)....	- đak (nước) - hnam (nhà) - ge (ché)....
Giống và khác nhau 50%	- hɔgei (giỏi) - anăñ (tên) - tō (nắng)...	- rɔgei (giỏi) - hɔnăñ (tên) - tō (nắng)...
Khác nhau 100%	- năñ (đi) - gong (cái cầu) - hli (sợ)...	- bôk (đi) - kotua (cái cầu) - ayū (sợ)...

+ Khác nhau hoàn toàn về mặt ngữ âm (từ đồng nghĩa): Bahnar ở nhóm 1 nói chuyện với Bahnar ở nhóm 2 có khi họ không hiểu nhau về cách gọi tên một sự vật, một hiện tượng nào đó. Ví dụ:

Bahnar nhóm 1 (Roh + Tolô)	Bahnar nhóm 2 (Kon KɔĐeh + Bonâm + Krẽm)
- gong (cái cầu)	- kotua (cái cầu)
- hli (sợ)	- ayū (sợ)
- năñ (đi)	- bôk (đi)
.....	.....

10. Đối với các từ láy, từ ghép

- *Đối với các từ láy*: Láy bộ phận (láy toàn phần), láy âm, láy vần đều phải viết rời nhau.

Ví dụ: găm găm (đen đen), kok kok (trắng trắng), goh goh (sành sạch);

;brê bra (đo đở), găm goi (đen thui), lơ lěng (lặp đi lặp lại),...

- *Đối với từ ghép*

Có hai loại

+ *Từ ghép chính phụ*:

Ví dụ: hotaih hotō (xa xôi, xa lắc); măng mót (khuya khoát);...

zāñg

zāñg lě

zāñg ti

zāñk

zāñk

zāñk phe

zāño

zāñt

zāñk

zāñng hăp

zāñk

zāñt

zāñr

zāñr

zāñr ēc

zāñr ēc bahnar

zāñr ēng

ah

ah

ah

ah

ah along

+ Từ ghép đăng lập:

Ví dụ: Horih sa (ăn ở); těč pôdro (mua bán); gre kop (xe hơi);...

11. Đối với chữ “y”

- Nếu chữ “y” đứng đầu và đứng giữa âm tiết, ta phát âm là “dò”.

Ví dụ: yang (thần); yōr (dơ(dơ tay)); ayăt (địch);...

- Nếu chữ “y” đứng cuối âm tiết, ta phát âm như “y” trong tiếng Việt. Hiện tượng này xảy ra ở tiếng Jrai, còn trong tiếng Bahnar hiện tượng chữ “y” đứng cuối âm tiết chỉ xảy ra ở tên riêng của người.

Ví dụ: Nay (họ) Loan (tên riêng của người Jrai).

Phay (tên riêng của người Bahnar).

12. Đối với các từ vay mượn tiếng nước ngoài hoặc tiếng của các dân tộc khác, khi chuyển sang tiếng Bahnar, cần viết theo tiếng Bahnar.

Ví dụ: Chè -> če; đèn -> kođen; cái bàn -> kođang; boit -> ɓuăt (cái lon).

13. Nguyên âm “o”

a) Đối với hai phụ âm được ghép với nhau để phát thành một âm thì không xuất hiện nguyên âm “o”.

Các phụ âm ghép này gồm:

Quy tắc		Bất quy tắc
Phụ âm đi với “l”	Phụ âm đi với “r”	
bl	br	kh, ky
ɓl	ɓr	ng
gl	gr	ph
hl	hr	th
kl	kr	hm, hn, hy

b) Đối với các phụ âm không bao giờ đi liền với nhau thì giữa chúng phải có nguyên âm “o”.

Ví dụ:

- Có thể viết: glung (suối); hla (lá); ɓrâm (đạn);...

- Không thể viết: hdai (cùng nhau), vì chữ “h” và chữ “d” không đi với nhau. Do vậy, giữa chữ “h” và chữ “d” trong từ này phải có nguyên âm “o” ở giữa, nên phải viết là **hởdai**.

PHƯƠNG NGỮ THEO NHÓM

Bahnar nhóm 1	Bahnar nhóm 2		Tiếng Việt
Roh, Tolô	Kon Kodeh, Bonâm	Krẽm	
ačāŋ	ačāŋ	ačāŋ	thả (thả ra)
ačāŋ lĕ	ačāŋ lĕ	ačāŋ lĕ	buông thả
ačāŋ ti	ačāŋ ti	ačāŋ ti	thả tay, buông tay
añāk	ba	h'nuک	mang theo
añāk	anhák	dră tō	phơi nắng
añāk phe	añāk phe	añāk phe	chuyển lúa
añao	añao	añao	rửa (rửa mặt, tay)
añēt	añēt	añēt	cỏ
añik	añik	añik	cuốc (cái cuốc)
añōng hăp	añōng hăp	añōng hăp	người anh
añok	añok	añok	xanh (màu xanh)
añot	añot	añot	rau
abâr	ƀâl	ƀâr	tiếng
adrîh	adrîh	hôdrîh	tươi, sống
adrâl	adrâl	adrâl	bất tử (tinh tú)
adrěč	adrěč	adrěč	dân tộc, giống
adrěč bahnar	adrěč bahnar	adrěč bahnar	dân tộc bahnar
adrěng	adrěng	adrěng	chiên, xào, rán
ah	sŭ	sŭ	đê
ah	ah	ah/ goning	dựa, nhờ (tựa)
ah	ah	boih	rồi
ah	ah	ah	hả
ah along	ah along	ah along	gốc cây

ah kɔ̄ mǎng	ah kɔ̄ mǎng	ah kɔ̄ mǎng	ban đêm
ah noh	ah noh	ah noh	ở đây
ah pogê	ah pogê	ah pogê	mỗi buổi sáng
ahrěi	hrěi	ahrěi	ngày nay
ăi	ăi	ăi	áy
akar	akar	kodoh	võ (võ cây)
akâu	hökâu/ akâu	hökâu/ akâu	thân thè
akhan	akhan	akhan	bão, nói
akǒm	akǒm	akǒm	tập trung
akǒu kodih	akǒu kodih	hökǒu kodih	bản thân
ala	ala	ala	dưới (ở dưới)
ala teh	ala teh	ala teh	dưới đất
alăk	holăk	holăk	rượu (rượu trắng)
alal	alal	alal	sáo (cây sáo)
alâng	alâng	alâng	đẹp, tốt
alâng	ñam	ñam	ngon, ngon ngọt
alâng alap	guăng rõ	alâng alap	đẹp đẽ
alâng jat/ alâng liěm	alâng jat' alâng liěm	alâng jat/ alâng liěm	đẹp lấm, tốt đẹp
alâng rõ	alâng rõ	alâng rõ	đẹp trai, đẹp gái
alõng uñ	alõng uñ	alõng uñ	củi (cây củi)
along	along	along	cây
along bri	along bri	'long bri	cây rừng
amăm	amăm	amăm	đẻ, đẻ dành
amăñ	amăñ	amăñ	đê, điền vào
amăng	amăng	amăng	lần, lượt
amêm	amêm	amêm	quý (quý mến)
amêm kɔ̄	amêm kɔ̄	amêm kɔ̄	thương
amêm wă	amêm wă	amêm wă	quý giá
ami	ami	ami	mưa, cơn mưa

ami čruň
 ami hngac
 ami prel
 amoi
 amoh
 amui
 ām
 ān kɔ̄
 ān rām
 amă
 amăk
 amăk hokap
 amăñ
 amăr dâng
 amăr lěč
 amăr mât
 amao
 amao lěč
 ang
 ang moňa
 angam anga
 anguah
 anih
 anoh
 anu
 anu anō
 anu bongai
 anu kon
 anu yang
 ao

ami čruih	ami čruih	ami čruih	mưa đỗ
ami hngač	ami hngač	ami hngač	mưa dầm
ami prel	boi	boi	mưa đá
amoī	aměh	‘moih	muốn, thích
amui	amui	bruih	bụi bãm
ăn	ăn	ăn	cho (cho đưa)
ăn kօ	ăn kօ	ăn kօ	cho, cấp, phát cho
ân rám	ân rám	ân rám	cho học, cho tập tành
ană	ană	hưc	mừng (mừng rõ)
anăk	anăk	anăk	đặt
anăk hokap	anăk hokap	anăk hokap	đặt bẫy
anăñ	măt	măt	tên (tên người)
anăr dâng	anăr dâng	‘năr dâng	buổi trưa
anăr lěc	anăr lěc	anăr lěc	phía đông
anăr mât	anăr mât	anăr mât	mặt trời lặn, phía tây
anao	anao	anao	mới
anao lěc	anao lěc	anao lěc	mới ra
ang	ang	ang/ hogah	sáng, ánh sáng
ang moňă	ang moňă	ang moňă	khoe sắc
angam angam	angam angam	angam angam	ngọt
anguaih	anguaih	agah	ngoài (><trong)
anih	honih	anih	chỗ (chỗ ở)
anoh	anoh	anoh	đấy, đó
anu	lu	lu	những, các (những người)
anu anō	anu anō	anu anō	thê này, đâu đó
anu bongai	anu bongai	anu bongai	người (một người)
anu kon	anu kon	anu kon	người con
anu yang	anu yang	anu yang	người thân
ao	ao	ao	áo (cái áo)

apīñ jet	apiñ jet	apiñ jet	chào hỏi
apăng	apăng	apăng	một phần
apăng	hopăng	hopăng	đốt (hai đốt tre)
apiñ	hopiñ	hopiñ	hỏi (hỏi xin)
apiñ jet	apiñ jet	apiñ jet	hỏi thăm
apűng	apűng	hơ đűng	vùng (quê hương)
arăk	arăk	arăng	cứng (cứng cáp)
arih	arih	arih	sóng
arih sa	arih sa	arih sa	sinh sống/đời sống
arih sa	honük honua	honük honua	cuộc sống
athëi	athëi/ toplah	topläh/ hmăng	hãy (hãy nói điều gì đó)
athei	athei	athei	để, phải, bảo (hãy làm), khuyên bảo
athei čă	athei čă	athei čă	để tìm
athei čih	athei čih	topläh čih	hãy viết
athei đei	athei đei	athei đei	phải có
ayâm dim	ayâm dim	ayâm dim	hiền lành
ayep	ayep	ayep	hút (hút mật ong)
ayep pokao	ayep pokao	ayep pokao	hút nhụy (hoa)
ayü	ayü/ hli	hli/ 'yü	sợ
ayü	ayü	ayü	chua (quả chua)
ăń	ăń	ăń	để có, cho
ăń ko	ăń ko	ăń ko	cho, làm cho
ăń ko oh hăp	ăń ko oh hăp	ăń ko oh hăp	chia cho người em
ăń kobân	ăń kobân	ăń kobân	cho chúng ta biết
ăń	ăń	ăń	cho, đưa
ăń	song	song	cho (cho quá)
ăń ko dăm	ăń ko dăm	ăń ko dăm	cho chàng
ăń ko iñ	ăń ko iñ	ăń ko iñ	đưa cho anh

ām
 āu jí
 bă
 bă
 bă bōh
 bă amêm
 bă đei
 bă eng
 bă găñ
 bă găñ
 bă goh
 bă hoñō
 bă hoñō
 bă kăł
 bă kĕ
 bă lap
 bă lĕ
 bă lui
 bă pôdoh
 bă tûk
 bă wă
 ba
 băt
 băt hlôh
 Bahnar
 bâñ
 bâñ
 bâñ bôh

âu	ǒu	âu	này, đây
âu jǐ	âu jǐ	âu jǐ	đây là
bĩ	bĩ	ară	không đúng/không còn/ không đi
bĩ	bĩ/ uh	uh	không (không sao)
bĩ bôh	bĩ bôh	uh kơ bôh/ uh kơ bôh	không thấy
bĩ amêm	bĩ amêm	uh amêm	không quý
bĩ đei	bĩ đei	bĩ đei	không có
bĩ eng	bĩ eng	uh kơ bu	không ai
bĩ gǎn	bĩ gǎn	bĩ gǎn	không biết
bĩ gǎn	bĩ gǎn	uh kơ gǎn	chưa chắc chắn
bĩ goh	bĩ goh	bĩ goh	không được
bĩ hoñō	bĩ hoñō	bĩ hoñō	từ chối
bĩ hoñō	đon poxüt	đon poxüt	lưu luyến
bĩ käl	bĩ käl	bĩ käl	không còn
bĩ kě	bĩ kě	bĩ kě	không nổi
bĩ lap	bĩ lap	bĩ lap	không mệt
bĩ lě	uh kobăt/ bĩ lě	uh kobăt/ bĩ lě	không biết
bĩ lui	uh kơ lui	uh kơ lui	không tin
bĩ pôdoh	bĩ bôdoh	bĩ bôdoh	không nghĩ
bĩ tük	bĩ tük	bĩ tük	không vứt
bĩ wă	bĩ wă	bĩ wă	không muôn
ba	nhăk	ba	dẫn/dắt
băt	băt	băt	biết (nhớ)
băt hlôh	băt hlôh	băt hlôh	nhận thức
Bahnar	Bahnar	Bahnar	Bahnar (dân tộc Bahnar)
bân	bơn/ÂN	bơn/ÂN	mình, ta (chúng ta)
bân	bân	bân	mình, ta
bân bôh	bân bôh	bân bôh	ta thấy, mình thấy

bân čang	bân čang	bân čang	chúng ta (mình) chờ	bɔ̄
bân jang	bân jang	bân jang	mình làm	bɔ̄
bân moih	bân moih	bân moih	mình thích	bɔ̄ brai
bân sǒ	bân sǒ	bân sǒ	mình vui	bɔ̄
bân yak	bân yak	bân yak	mình đi	bɔ̄ jang
bâng	bâng	bâng	hồng (hoa hồng tươi)	bɔ̄ khóm
bât	bât	bât	lúc (chỗ)	bɔ̄ kolum
băt	blok	blok	nhớ (nhớ nhung)	bɔ̄ mir
băt	băt	băt	mặn (muối)	bɔ̄ na
bâu	buh	mâu	mùi (mùi vị)	bɔ̄, gǎn
be be	be be	be be	con dê	bɔ̄jang
bě	bě	bě	ơi, hỡi, nào	bök
bek	bek	bek	mập (mập mờ)	bői
bia	bia dăm cinh	bia	tiên nữ	bɔ̄jang
bieh	bieh	čih	vẽ, viết	bök
bing bǎi	bing bǎi	bing bǎi	phù hộ	bök gǎn
biň	biň	biň	ít (đau ít)	bök jang
bip	bip	bip	con vịt	bök tơ kô
blăl	blăl	blăl	tục tằn	bɔ̄ang
blah	pah	pah	bồ, chè (chè cùi)	bɔ̄bäh
blah	blah	blah	bắn, diệt	bɔ̄brong
blř	blř	blř	lật (lật đổ)	bɔ̄bük
blôk	blôk	blôk	sôi (bọt nước)	bɔ̄bung
blōng blang	lǔk lâk	blōng blang	trắng xóa	bɔ̄bung
blur	blur	blur	bỗng nhiên	bɔ̄buh
blří	blří	blří	soết	boih
blřung	blřung	blřung	xông vào, tiến vào, tấn công	boih
bluh	čăt/ bluh	bluh	mọc, đâm chồi	boih pő
bô	bô	bô	cú mèo	bök

bō	bō	bō	cá lóc loại nhỏ
bō	pōm/ jang	pōm/ jang	làm
bō	bō	bō	đắp (đắp bờ)
bō brai	bō brai	bō brai	dệt vải
bō jang	bō jang	bō jang	lao động
bō khōm	bō khōm	bō khōm	cố gắng
bō kōlung	bō sōlung	bō sōlung	đào hố
bō mir	bō mir	bō mir	làm rẫy
bō na	bō na	bō na	làm ruộng
bō, gān	bō, gān	bō, gān	ngăn (ngăn dòng nước)
bōjang	bōjang	bōjang	lao động, sản xuất
bōk	bōk	bōk	đục, tạc, khoét
bōi	bōi	bōi	hũ, vại (cái hũ)
bōjang	bōjang	bōjang	làm việc
bōk	năm	năm	đi
bōk gān	bōk gān	bōk gān	đi qua
bōk jang	bōk jang	năm jang	đi làm
bōk tō kōng	bōk tō kōng	bōk tō kōng	đi lên rừng, vào rừng
bōang	bōang	bōang	khoe khoang
bōbāh	bōbāh	bōbāh	hướng bắc
bōbrong	bōbrong	bōbrong	năm dài
bōbūk	bōbūk	bōbūk	xúc bùn
bōbūng	bōbūng	bōbūng	mái, mái nhà
bōbūng	čōkup	pōdah	mái (mái nhà)
bōbuh	bōbuh	bōbuh	mồ hôi
boih	boih	boih	rồi
boih	ōh	boih	đâu, rồi
boih	boih	boih	rồi (xong rồi)
boih pō	boih pō	boih pō	rồi bạn
bōk	năm	yak	đi (bước đi)

bôk loa	năm hoyô	hongoang	đi săn	brê čah
bôl/ bôl bâl	bôl/ bôl bâl	bôl/ bôl bâl	bạn (Bạn bè)	bre añöng oh
bôl juăt	bôl juăt	bôl juăt	bạn thân	brê bra
bôläm	bôläm	bôläm	bàn tán	bre hăp
bôlõ	bôlõ	grün	sốt	bre yă sau
bôlõ	bôlõ	bôlõ	sốt (đau sốt)	brě
bôlöh	bôlöh	bôlöh	lõ (cái lõ), thay phiên	brëñ
bon kông	bon kông	bon kông	bóng rùng	brei
bonai	bonai	bonai	đuá cá	brem
bonat	monat	monat	tội (tội nghiệp)	bri
bonat jat	monat dêh	bonat dêh	tội lầm (tội nghiệp)	bri along
bonê	bonê	bonê	cảm ơn, khen (khen ngợi)	bri kông
bong đak	bong đak	bong đak	bè nước	bri oi
bongai	bongai	bongai	người (con người)	bri rong
bongai donuh	bongai donuh	bongai donuh	người nghèo	brok
bongai podrong	bongai podrong	bongai podrong	người giàu có	brong
bongai rogei	bongai rogei	bongai rogei	nhân tài	bruïh
bonôh	bonôh	bonôh	tâm hồn	bě
bonôh	lâm johngâm	lâm johngâm	trong lòng	bu
bonôh	bonôh	bonôh	tâm lòng	bu
bonuăl khei	măng lŭng	măng lŭng	nguyệt thực	bui hoþo
bothro	bothro	bothro	dạy (dạy học)	buh buh
bosat	bosat	bosat	mồ, mả	bum ngô
bra	bra	bra	vái (tấm vái)	bung bang
brâk	brâk	brâk	xúc động	bai
brang brai	brang brai	brang brai	sáng xưa	bak
brâp brâp	brâp brâp	brâp brâp	bầm đen	beñ
bre	þar anu	þar 'nu	hai người	þlang þlang
bre	bre	bre	hai người(hai đối tượng)	þôñ
bre	sur	suh	họ	þôh

brê čah	brê čah	brê čah	đỏ óng ánh
bre añōng oh	bre añōng oh	bre añōng oh	hai anh em
brê bra	sêh sâh	brêh brah	tung tóe
bre hăp	bre hăp	bre hăp	họ, hai người
bre yă sau	bre yă sau	bre yă sau	hai bà cháu
brě	brě	brě	biền biệt
brẽñ	brẽñ	brẽñ	brenh (tên con chó)
brei	yâng bri/brei	Hobi/brei	hôm qua
brem	brem	brem	thú (thú rùng)
bri	bri	bri	rừng
bri along	bri along	bri along	rừng cây
bri kông	bri kông	bri kông	rừng núi
bri ơi	bri ơi	bri ơi	rừng ơi
bri rong	bri rong	bri rong	rừng rậm
brok	wih	wih	về
brong	yong	hôkăt	gùi (cái gùi)
bruïh	bui	bui	bụi (bụi bẩn)
bě	bě	bě	nào, đi
bu	kiø	bu	ai, gì
bu	bu	bu	ai
bûi høbo	sõk høbo	sõk høbo	râu bắp
buh buh	buh buh	buh buh	mãi mãi
bum ngô	bum greu	bum ngô	đậu phộng
bung bang	bung bang	bung bang	hoa sim
bai	bai	bai	bài
bak	þak	þak	trắng (><đen)
þeñ	þeñ	þeñ	đầy (làm đầy)
þlang þlang	þlang þlang	þlang þlang	đan sen (nở ra)
þôñ	þôñ	þôñ	dễ (dễ dàng)
þôh	þôh	þoh	thấy (nhìn thấy)

ɓum blang	ɓum blang	komi	mì gòng	bōm
ba	ba	ba	lúa	bōk
ɓă	ɓă	ɓă	bó (cha)	bōh
ba đak	ba đak	ba đak	lúa nước	bōh prít
ba dreng	ba dreng	ba dreng	lúa vàng	bōi loi
ba jai	ba jai	ba jai	lúa sạ	bok
ba kopal	ba kopal	ba kopal	lúa ở trên	Bok Hô
ba puih	ba puih	ba puih	vụ chiêm	bōm
ba sang	ba sang	ba sang	lúa sậy...	bōr teh
ɓă iñ	ɓă iñ	ɓă iñ	bố em	brāk
ɓă oei	ɓă oei	ɓă oei	bó đang..., bó còn...	brē brūng
ɓăč đan	ɓăč đan	ɓăč đan	cây bạch đàn	bruč
bai	bai	bai	bài	bruih bräm
bar	bar	bar	hai (số 2)	bū
ɓâr	ɓâr	ɓâr	miêng, giọng nói	buah
ɓâr čěng	ɓâr čěng	ɓâr čěng	tiếng chiêng	buh
ɓar anu	ɓar anu	ɓar anu	hai người	buh sa
ɓâr đon	ɓâr đon	ɓâr hyek	tiếng cười	bum
ɓar pah	ɓar pah	ɓar pah	hai phía, hai bên	čěng čēng
ɓar poyan	ɓar poyan	ɓar poyan	hai mùa	čā
ɓar tö	ɓar tö	ɓar tö	2 cái/ hai con	čā bâu
ɓât	ɓât	ɓât	lúc (tại vị trí nào đó)	čā gō
ɓât mum	ɓât mum	ɓât mum	góc (góc nhà)	čäl hle
ɓeñ	ɓeñ	ɓeñ	đày (lúa dày kho)	čät
ɓeng	ɓeng	ɓeng	bánh	čai
bih	bih	'mih	con rắn	čam
ɓlet ɓlet	ɓlet ɓlet	ɓlet ɓlet	lóng lánh	čam kotao
ɓlok	ɓlok	ɓlok	nhớ (nhớ nhung)	čam să
ɓök	ɓök	ɓök	ông	
ɓōm	trō	ɓōm	trúng, đựng (trúng đạn)	

ƀôñ	ƀôñ/ hiôk	ƀôñ/ buôñ	dẽ, dẽ dàng
ƀök	ƀök	ƀök/ năm	đi
ƀôh	ƀôh	ƀôh	thấy (nhìn thấy)
ƀôh prit	ƀôh prit	ƀôh pit	gùi chuối
ƀoi loi	ƀoi loi	ƀoi loi	cây bời lòi
ƀok	ƀok	ƀok	ông (ông ngoại/nội)
Bok Hô	Bok Hô	Mă Hô	Bác Hô
ƀom	ƀom	trõ	trúng
ƀôr teh	pông teh	pông teh	đào đất
ƀrâk	ƀrâk	oh	cảm xúc, xúc động
ƀrô ƀrûng	ƀrô ƀrûng	ƀrô ƀrûng	đỏ hồng
ƀruč	ƀruč	ƀruč	nhô (mặt trời nhô lên)
ƀruih bräm	ƀruih bräm	ƀruih bräm	bụi bặm
ƀü	ƀü	ƀü	lấp, vùi, chôn
ƀuah	hmač, amêm	amêm	thương (thương yêu)
ƀuh	ƀuh	ƀuh	nướng (nướng thịt, cá)
ƀuh sa	ƀuh sa	ƀuh sa	nướng ăn
ƀum	ƀum	ƀum	khoai, mì (củ mì, củ khoai)
čing čêng	čing čêng	čing čêng	cái chiêng
čă	čă	čă	tìm, kiém
čă ƀâu	čă ƀâu	čă ƀâu	tìm mùi, tìm hơi
čă gó	čă gó	čă gó	tìm cái nòi
čäl hle	čäl hle	čäl hle	thời đại mới
čät	hon	đah	nhú, nhô (cây vừa nhú lên, nhô lên)
čai	čai(kočök)	čai	chai (cái chai)
čam	čam	čam	sân
čam kotaو	čam kotaو	čam kotaو	bãi mía
čam să	čam să	čam să	quảng trường

čar	čar	čar	tỉnh, quê
čar kōng	čar kōng	čar kōng	vùng núi, cao nguyên
čar teh	čar teh	čar teh	địa hình, địa chính
čar tih	čar tih	čar tih	thành phố
čat	čat	čat	mộc
če phe	če phe	če phe	cà phê
čěp	čěp	čěp	cầm (cầm dao)
čěp ba	čěp ba	čěp ba	mang theo
čēng	čēng	čēng	chiêng (cái chiêng)
čō	čō	čō	cột, trói
čuah	čuoh	čuôh	cát
čă wah	hoxai	hoxai	câu (đi câu cá)
čă yâu	tât sok	yâu	đi xúc (cá)
čäl	čäl	jäl	thời kì, đoạn
čäl sõ	čäl sõ	čäl sõ	thời trước
čät	čät	čät	xuân (mùa xuân)
čal	čal	čal	con chồn
čal	čal	čal	thế kỷ
čal kră sõ	čal kră sõ	čal kră sõ	thời xa xưa
čam	čam	čam	sân (sân nhà, sân bóng)
čam pølei	čam pølei	čam pølei	sân làng
čar	čar	čar	địa hình, tỉnh
Čar kōng	Čar kōng	Čar kōng	Tây Nguyên
čar nai	čar nai	čar nai	tỉnh khác
čěp	čěp	čěp	mang, cầm
čěp ăn	čěp ăn	čěp ăn	mang cho
čěp ba	čěp ba	čěp ba	mang theo
čeh	čeh	čeh	nở (trứng nở)
čeh phe	ka phê	ka phê	cà phê
čih	čih	čih	viết

čih či
 čih jing
 čih mă trö
 čing čeng
 čor gäm
 čor koi
 čöng
 čöng
 čöng
 čočä
 čočoh
 čō dī
 čögäm
 čögän
 čoh
 čoh hlang
 čoh jang
 čoh mă kota
 čoi kăt
 čokroi
 čomät
 čoměng
 čong
 čop
 čor
 čor thong
 črä
 čräu
 črih

čih či	čih či	čih či	bút chì
čih jing	čih jing	čih jing	viết thành
čih mǎ trő	čih mǎ trő	čih mǎ trő	viết cho đúng
čing čēng	čing čēng	čing čēng	chiêng (cồng chiêng)
čor gām	mă kăm	čor găm	càng thích
čor koi	čor koi	čor koi	thác
čōng	asong	song	cho
čōng	čōng	čōng	nhưng mà
čōng	čōng	čōng	xong, sau đó
čočă	čočă	čočă	tìm (kiếm)
čočoh	čočoh	čočoh	băm thịt (đánh máy)
čő đĩ	čő đĩ	čő đĩ	cột hét
čogăm	čogăm	hołom	chăm chỉ
čogăm	hołom	hołom	hăng hái
čogăñ	čogăñ	čogăñ	vách ngăn
coh	pōng/ dōhnă	bök/ dōhnă	cuốc (cuốc đất)
coh hlang	coh hlang	coh hlang	khai hoang
coh jang	coh jang	coh jang	lao động
coh mă kotang	coh mă kotang	coh mă kotang	cuốc hăng say
čoi kăt	čoi kăt	čoi kăt	thu hoạch
čokoi	tókoi	tókoi	thác (thác nước)
čonăt	čonăt	čonăt	chòi
čoněng	čoněng	čoněng	tường, vách nhà
čong	čong	čong	nhưng mà
čop	čop	čop	rình (mèo rình chuột)
čor	čor	čor	đào (đào muuong)
čor thong	čor hōbong	čor hōbong	đào muuong
črä	črä	črä	sáng chóí
črâu	črâu	črâu	khoai (khoai môn)
črih	črih	črih	mách